
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 336.61:342.951

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2023.2.6>

Г. М. Зайкіна

кандидат економічних наук,
докторант

Науково-дослідного інституту публічного права

ПРАВОВИЙ СТАТУС МІНІСТЕРСТВА ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ

Актуальність статті полягає в тому, що формування правоздатної системи публічного адміністрування транспортним сектором економіки, побудованої на основі розвитку владно-суспільних взаємовідносин, взаємодії органів публічної влади та інститутів громадського суспільства, вдосконалення правового статусу та форм і методів діяльності її суб'єктів, безперечно виступає наразі нагальною для України потребою. Водночас інституціональна складова публічного адміністрування транспортною сферою в нинішніх умовах як ніколи вимагає вжиття рішучих реформаційних заходів особливо у напрямі реалізації державної транспортної політики. Одним із головних суб'єктів адміністрування транспортної залізничної галузі є Міністерство інфраструктури України, правовий статус якого в умовах реформування транспортної залізничної галузі потребує наукового аналізу. Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теоретичних засад фінансового та адміністративного права, норм чинного законодавства та практики діяльності органів виконавчої влади, розкрити правовий статус Міністерства інфраструктури України у сфері управління залізничним транспортом загального користування. Зроблено висновок, що правовий статус Міністерства інфраструктури України у сфері управління залізничним транспортом загального користування – це правове становище суб'єкта формування та реалізація державної транспортної політики, що визначається комплексом функціональних завдань, прав та обов'язків щодо забезпечення ефективного та безпечного функціонування залізничного транспорту загального користування в Україні, здійснення нормативно-правового регулювання, контролю за дотриманням законодавства та реалізацією державної політики у цій сфері, та розвитку міжнародного співробітництва у сфері управління залізничним транспортом загального користування. Основними функціональними завданнями Міністерства інфраструктури України у сфері управління залізничним транспортом загального користування є: 1) формування та реалізація державної політики у цій сфері; 2) контроль у сфері управління залізничним транспортом загального користування; 3) міжнародне співробітництво у сфері управління залізничним транспортом загального користування.

Ключові слова: адміністративні процедури, адміністрація, бюджет, залізничний транспорт, кредитування, методи адміністративної діяльності, стандарти, фінансовий контроль, фінансово-правові відносини, форми адміністративної діяльності.

Актуальність теми. Формування правоздатної системи публічного адміністрування транспортним сектором економіки, побудованої на основі розвитку владно-суспільних взаємовідносин, взаємодії органів публічної влади та інститутів громадського суспільства, вдосконалення правового статусу та форм і методів діяльності її суб'єктів, безперечно виступає наразі нагальною для України потребою. Водночас інституціональна складова публічного адміністрування транспортною сферою в нинішніх умовах як ніколи вимагає вжиття рішучих реформаційних заходів особливо у напрямі реалізації державної транспортної політики [5].

Одним із головних суб'єктів адміністрування транспортної залізничної галузі є Міністерство інфраструктури України, правовий статус якого в умовах реформування транспортної залізничної галузі потребує наукового аналізу.

Огляд останніх досліджень. Правові питання функціонування та адміністрування залізничного транспорту в Україні розкривали у своїх роботах такі вчені як І. Аксьонов, В. Бабич, Ю. Бараш, І. Булгакова, О. Дейнека, Е. Деркач, В. Дикань, Н. Колеснікова, А. Міщенко, Л. Позднякова, Р. Прокоп'єв, І. Рудяга, Д. Тимоха, та інші.

Однак, в аспекті функціонування залізничного транспорту в Україні важливий симбіоз адміністративного, господарського та фінансового права, що ускладнює цю тематику та зумовлює необхідність наукових досліджень.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теоретичних засад фінансового та адміністративного права, норм чинного законодавства та практики діяльності органів виконавчої влади, розкрити правовий статус Міністерства інфраструктури України у сфері управління залізничним транспортом загального користування.

Виклад основних положень. Відповідно до Закону України «Про транспорт» від 10 листопада 1994 року № 232/94-ВР державне управління в галузі транспорту здійснюють центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері тран-

спорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури, місцеві Ради народних депутатів та інші спеціально уповноважені на те органи відповідно до їх компетенції [4].

Згідно чинного українського законодавства, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику: у сфері автомобільного, залізничного, морського та внутрішнього водного транспорту, надання послуг поштового зв'язку, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері авіаційного транспорту та використання повітряного простору України, туризму та курортів (крім здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів), мультимодальних перевезень, захисту критичної інфраструктури у секторах, за які відповідальне, розвитку, будівництва, реконструкції та модернізації інфраструктури авіаційного, залізничного, морського та внутрішнього водного транспорту, дорожнього господарства, навігаційно-гідрографічного забезпечення судноплавства, торговельного мореплавства, з питань безпеки на авіаційному, автомобільному транспорті загального користування, міському електричному, залізничному, морському та внутрішньому водному транспорті, а також державного нагляду (контролю) за безпекою на авіаційному, автомобільному транспорті загального користування, міському електричному, залізничному, морському та внутрішньому водному транспорті. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (далі – Мінінфраструктури) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України [3].

Звужуючи наукову направленість до сфери залізничного транспорту, то слід зазначити, що відповідно Закону України «Про залізничний транспорт» від 4 липня 1996 року № 273/96-ВР з метою забезпечення державних і суспільних інтересів, свободи підприємництва і формування ринку транспортних послуг, безпеки перевезень, захисту навколишнього

природного середовища Кабінет Міністрів України визначає умови і порядок організації діяльності залізничного транспорту загального користування, сприяє його пріоритетному розвитку, надає підтримку в задоволенні потреб залізничного транспорту у рухомому складі, матеріально-технічних і паливно-енергетичних ресурсах. Управління процесом перевезень у внутрішньому і міжнародному сполученнях здійснюється централізовано і належить до виключної компетенції АТ «Укрзалізниця». Управління об'єктами державної власності, що не увійшли до статутного капіталу АТ «Укрзалізниця», та його акціями, здійснення державного контролю, регулювання та нагляду за діяльністю залізничного транспорту загального користування провадяться Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, іншими центральними органами виконавчої влади відповідно до закону з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування» [2].

Відповідно, основними завданнями Мінінфраструктури є у сфері транспорту є забезпечення формування та реалізація цієї державної політики, а також забезпечення технічного регулювання у сфері транспорту [3].

Також повноваження Мінінфраструктури можна визначити відповідно Закону України «Про залізничний транспорт» від 4 липня 1996 року № 273/96-ВР, зокрема:

1) здійснює державний нагляд за безпекою руху поїздів на залізничному транспорті України [2];

2) затверджує плани діяльності і перспективні плани розвитку АТ «Укрзалізниця» [2];

3) виступає посередником між підприємствами залізничного транспорту з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, зокрема, органи управління залізничним транспортом разом з відповідними місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування вирішують питання

експлуатації малодіяльних збиткових залізничних дільниць, станцій, а також залізничних під'їзних колій, що перебувають на балансі АТ «Укрзалізниця». У разі неприйняття органами місцевого самоврядування (протягом 6 місяців після звернення залізниці) рішень про компенсацію збитків з місцевих бюджетів або за рахунок підприємств, що обслуговуються цими дільницями, станціями та під'їзними коліями, АТ «Укрзалізниця» за погодженням з центральним органом виконавчої влади в галузі транспорту має право прийняти рішення про закриття малодіяльних збиткових залізничних дільниць, станцій та залізничних під'їзних колій [2];

4) погоджує запроваджені АТ «Укрзалізниця» тимчасові обмеження щодо перевезень в окремі райони під час стихійного лиха, виникнення інших надзвичайних обставин, скупчення нерозвантажених транспортних засобів у пунктах призначення [2];

5) контролює відшкодування збитків користувачам послуг залізничного транспорту загального користування у разі порушення договірних зобов'язань здійснюється в порядку, що встановлюється Статутом залізниць України [2];

6) здійснює міжнародне співробітництво з організаціями залізничного транспорту іноземних держав, правовий захист з питань залізничного транспорту України та представництво інтересів України у відповідних міжнародних організаціях залізничного транспорту загального користування [2].

Загалом, можна визначити, що правовий статус Міністерства інфраструктури України у сфері управління залізничним транспортом загального користування – це правове становище суб'єкта формування та реалізація державної транспортної політики, що визначається комплексом функціональних завдань, прав та обов'язків щодо забезпечення ефективного та безпечного функціонування залізничного транспорту загального користування в Україні, здійснення нормативно-правового регулювання, контролю за дотриманням законодавства та реалізацією державної політики у цій сфері, та розвитку міжнародного співробітництва у сфері

управління залізничним транспортом загального користування.

Основними функціональними завданнями Міністерства інфраструктури України у сфері управління залізничним транспортом загального користування є:

1) формування та реалізація державної політики у цій сфері;

2) контроль у сфері управління залізничним транспортом загального користування;

3) міжнародне співробітництво у сфері управління залізничним транспортом загального користування.

Список використаної літератури:

1. Статут акціонерного товариства «Українська залізниця» затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 735 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 938). Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/938-2018-p#n647>
2. Про залізничний транспорт : Закон України від 04.07.1996 № 273/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 40. Ст. 183.
3. Про затвердження Положення про Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України : постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2015 р. № 460. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460-2015-p#Text>
4. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 51. Ст. 446.
5. Бойко А. В. Спеціалізована публічна адміністрація як невід'ємна складова адміністративно-правового забезпечення реалізації державної транспортної політики в Україні. *Юридична наука*. (2(104)). 2020. С. 80–88. <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-104-2.10>

Zaikina H. Legal status of the Ministry of Infrastructure of Ukraine in the field of public rail transport management

The relevance of the article lies in the fact that the formation of a valid system of public administration by the transport sector of the economy, built on the basis of the development of power-society relations, the interaction of public authorities and institutions of public society, the improvement of the legal status and the forms and methods of activity of its subjects, is indisputable at present an urgent need for Ukraine. At the same time, the institutional component of the public administration of the transport sector in the current conditions requires, more than ever, the adoption of decisive reform measures, especially in the direction of the implementation of the state transport policy. One of the main subjects of the administration of the transport and railway industry is the Ministry of Infrastructure of Ukraine, whose legal status in the conditions of the reform of the transport and railway industry requires scientific analysis. The purpose of the article is to reveal the legal status of the Ministry of Infrastructure of Ukraine in the field of public rail transport management based on the analysis of the theoretical foundations of financial and administrative law, the norms of current legislation and the practice of the executive authorities. It was concluded that the legal status of the Ministry of Infrastructure of Ukraine in the field of public rail transport management is the legal position of the subject of the formation and implementation of state transport policy, which is determined by a set of functional tasks, rights and obligations to ensure the effective and safe functioning of public rail transport use in Ukraine, the implementation of legal regulation, control over compliance with legislation and the implementation of state policy in this area, and the development of international cooperation in the field of public rail transport management. The main functional tasks of the Ministry of Infrastructure of Ukraine in the field of public rail transport management are: 1) formation and implementation of state policy in this field; 2) control in the field of public rail transport management; 3) international cooperation in the field of public rail transport management.

Key words: administrative procedures, administration, budget, railway transport, lending, methods of administrative activity, standards, financial control, financial and legal relations, forms of administrative activity.